
KVALITETSVURDERING AF LITERACYMILJØER I DAGTILBUD

Oversigt over traditioner, tilgange og værktøjer til literacyvurderinger

Kvalitetsvurdering af literacymiljøer i dagtilbud

Oversigt over traditioner, tilgange og værktøjer til literacyvurderinger

Charlotte Reusch og Maria Kolind Knudsen

September 2015

Opsætning: Nanna Madsen

Korrektur: Henriette Romme Lund og Jacob

Spangenberg

Indhold og illustrationer må ikke eftertrykkes uden tilladelse fra Nationalt Videncenter for Læsning.

Kopiering må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen.

Nationalt Videncenter for Læsning

Titangade 11

2200 København N.

E-mail: info@videnomlaesning.dk

FORORD

Denne oversigt er udarbejdet som led i Nationalt Videncenter for Læsning forberedelse af en satsning i forhold til tidlig literacy.

I 2015 går en række projekter, der alle implicerer dimensioner af literacymiljøvurdering, i gang. Oversigten er lavet med disse projekter for øje, men lægges her ud, så andre også kan drage nytte af den.

Den rummer først en kort introduktion til, hvordan vi i Nationalt Videncenter for Læsning forstår begreber som literacy og literacymiljø og dernæst en redegørelse for de traditioner, tilgange og værktøjer, der allerede er i brug, og som vi vil overveje og undersøge fremadrettet.

Oversigten er udarbejdet af Charlotte Reusch, faglig konsulent i Nationalt Videncenter for Læsning, og Maria Kolind Knudsen, virksomhedspraktikant i Nationalt Videncenter for Læsning.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord.....	3
Baggrund	5
Begrebet literacy	5
Literacymiljø.....	5
Kvalitetsvurdering af og i dagtilbud.....	6
Objektivistisk eller relativistisk tilgang til kvalitetsvurdering	6
Formålet med at måle kvalitet med kvalitetsvurderingsværktøjer.....	7
Skandinavisk forskning i kvalitet i dagtilbud	7
Literacymiljøvurdering i et internationalt perspektiv	9
Globale og specifikke vurderingsværktøjer	9
Status i Danmark juni 2015.....	10
Opsamling.....	12
Referencer.....	13

BAGGRUND

Hvorfor måle kvaliteten af literacymiljøet i dagtilbud?

The National Early Literacy Panel i USA konkluderede i 2008 på baggrund af en metaanalyse af 500 studier, at følgende seks faktorer er af afgørende betydning for børns senere udvikling af konventionelle literacy-kompetencer (læsning, skrivning og stavning):

Alfabetkendskab, fonologisk opmærksomhed, hurtig automatisk benævnelse af bogstaver og tal, evne til hurtigt at benævne farver og objekter, skrivekompetence (fx at kunne skrive eget navn) og fonologisk hukommelse (forstået som evnen til at huske mundtligt overleveret information). Der har blandt andet derfor i de seneste år været stigende opmærksomhed på dagtilbuddenes evne til at stimulere børns tidlige literacy-kompetence før skolestart.

BEGREBET LITERACY

Literacybegrebet kan imidlertid forstås bredere, end ovennævnte lægger op til.

I UNESCO defineres literacy således:

Literacy handler om mere end læsning og skrivning – det handler om, hvordan vi kommunikerer i samfundet. Det omhandler social praksis og forhold, viden, sprog og kultur.

(UNESCO, Statement for the United Nations Literacy Decade, 2003-2012 – oversættelse Brok m.fl. 2015).

Det betyder, at literacy-kompetence implicerer kompetencen til at indgå i fællesskaber ved hjælp af bl.a. sprog – mundtligt og skriftligt. Literacy betyder i UNESCO's definition, at man kan handle og udnytte sine muligheder og tilegne sig viden og potentiale med brug af sprog og skriftsprog i forskellige fællesskaber og i samfundet som sådan. Literacy er knyttet til handling i sociale, kulturelle og økonomiske sammenhænge (Korsgaard 2012).

LITERACYMILJØ

Et literacymiljø i et dagtilbud adresserer læreplanstemaet "Sprog", et af de seks nationalt fastlagte læreplanstemaer¹. Når vi her taler om literacy-*miljø* i dagtilbud (emergent literacy/early literacy/tidlig literacy) er det ikke undervisningslignende situationer i undervisningslignende settings i en dagtilbudsramme, der menes, men i højere grad et kommunikativt miljø, hvor børn og pædagogisk personale interagerer nysgerrigt – med skabelsen af fællesskab omkring aktiviteter og fællesskaber i sig selv for øje, samtidig med at det pædagogiske personale italesætter fænomener som lyd og skrift i relevante kontekster.

Når der måles på miljøets kvalitet, måles der på forekomst af materialer, deres beskaffenhed og placering og børns og pædagogisk personales udnyttelse af dem. Måling af kvalitet i dagtilbuds literacymiljø fokuserer altså på rum og aktiviteter snarere end på måling af det enkelte barns færdigheder på et givent tidspunkt eller udviklingen af disse over tid. Barnets færdigheder måles i forvejen; der er obligatorisk sprogvurdering ved 3-årsalderen, og i den daglige praksis kan pædagogisk personale trække på materialer som Kompetencehjulet, der måler barnets kompetence i forhold til de seks læreplanstemaer, eller sprogvurderingsmaterialet TRAS (tidlig registrering af sprogudvikling).

---

1 <http://sm.dk/arbejdsomrader/dagtilbud/paedagogiske-laereplaner>

KVALITETSVURDERING AF OG I DAGTILBUD

Det er tidligere fastslået, at dagtilbud af høj kvalitet har positiv indflydelse på børns udvikling af kognitive og sociale færdigheder, fx EPPE 2003 og SFI 2014². I Norden har interessen i at kvalitetssikre dagtilbuddene udmøntet sig i etableringen af læreplaner, som med et eksplicit curriculum skal forsyne dagtilbuddene med rammer for de områder, pædagogikken skal rette sig imod. Indholdet i læreplanerne kan ses som en afspejling af, hvad der i de forskellige nordiske lande forbindes med *kvalitet* i pædagogisk praksis.

I Danmark har man i en årrække blandt andet vurderet kvaliteten i dagtilbud gennem screeninger og test af børnenes læring og udvikling. Den allerede nævnte obligatoriske sprogscreening af 3-årige og Kompetencehjulet er eksempler på redskaber til måling af resultat kvalitet på individniveau i dagtilbuddene. Sprogscreeningen måler børnenes læring i forhold til læreplanstemaet "Sprog", men børnenes resultater i forhold til de øvrige læreplanstemaer vurderes ikke obligatorisk. Dette står i modsætning til de øvrige nordiske lande, hvor børnenes udvikling vurderes som helhed.

OBJEKTIVISTISK ELLER RELATIVISTISK TILGANG TIL KVALITETSVURDERING

Overordnet polariserer debatten om definitionen af begrebet kvalitet sig i to tilgange: den objektivistiske og den relativistiske tilgang.

Den objektivistiske tilgang hævder, at forskellige interessenter kan nå til enighed om forskellige aspekter af begrebet kvalitet, der kan identificeres og anvendes i forbindelse med forskning og praksis. Med den objektivistiske tilgang defineres kvalitet som et udvalg af målbare aspekter i dagtilbuddets miljø, som påvirker børns sociale og kognitive udvikling³. Den objektivistiske tilgang genererer vurderingsværktøjer, der er designet til at identificere forbindelsen mellem pædagogisk praksis og miljø og børns læring og udvikling.

Tilgangen kritiseres for ikke at inddrage synspunkter fra forskellige interessenter, fordi vurderingsværktøjer, der er udviklet ud fra denne tilgang, ofte er baseret på bestemte interessenters opfattelse af kvalitet frem for på forskellige perspektiver på kvalitet. Kritikere hævder også, at vurderingsværktøjer, der er udviklet i en bestemt social og kulturel kontekst, fx af forskere i USA, ikke er anvendelige i andre lande, hvor målene for børns udvikling og læring er anderledes⁴. Et eksempel på denne problematik viser sig i det norske forskningsprojekt GoBaN ("Gode barnehager for barn i Norge"), som undersøger, hvad der karakteriserer en god børnehave, og hvilke faktorer som påvirker barnets trivsel og udvikling. I projektet anvendes de amerikanske vurderingsværktøjer ITERS-R, ECERS-R og Caregiver Interaction Profile/CIP. Det viste sig nødvendigt at tilpasse nogle af elementerne i vurderingsværktøjerne til norsk brug, da de amerikanske vurderingsværktøjer fx havde et meget større fokus på opsyn med børnene, end der er tradition for i Norge.

I modsætning hertil bør kvalitet ifølge den relativistiske tilgang defineres lokalt, variere i overensstemmelse med den sociale og kulturelle kontekst og afspejle forskellige perspektiver fra forskellige interessenter (fx forældre, børn, pædagoger, ledere og politikere). Den relativistiske tilgang kritiseres imidlertid for at besværliggøre arbejdet med nationale standarder og udarbejdelsen af universelle mål for børns udvikling og læring⁵.

---

2 Christoffersen m.fl. (2014)

3 Siraj-Blatchford & Wong (1999), p. 10

4 Mathers, S.; Singler, R. & Karemaker, A. (2012)

5 Mathers, S.; Singler, R. & Karemaker, A. (2012), p. 11

FORMÅLET MED AT MÅLE KVALITET MED KVALITETSVURDERINGSVÆRKTØJER

Man kan kategorisere kvalitetsvurderingsværktøjer ved at rette fokus mod, med hvilke formål de anvendes. Hovedformålene med anvendelsen af kvalitetsvurderingsværktøjer i dagtilbudsregi er: *regulering*, *forskning* og *at forbedre pædagogisk praksis*⁶.

Hvis formålet med at vurdere kvalitet er at *regulere* omgivelserne i dagtilbuddet, må vurderingsværktøjet rumme en omfattende liste over forskellige aspekter af kvalitet og vurdere, om omgivelserne lever op til de fastsatte krav⁷. De fleste lande har en form for vurderingsværktøj, der vurderer og evaluerer omgivelserne i dagtilbud. I Danmark er ansvaret for reguleringen af kvalitet i omgivelser og miljø i daginstitutionen et politisk og kommunalt ansvar⁸. Det blev i 2006 gjort lovpligtigt for dagtilbud at vurdere kvaliteten i dagtilbudsmiljøet via de såkaldte børnemiljøvurderinger (BMV). Dagtilbuddene har selv ansvaret for at gennemføre børnemiljøvurderingerne, men kommunerne har det overordnede ansvar for, at vurderingerne finder sted⁹. Dansk Center for Undervisningsmiljø (DCUM) har udarbejdet materialer, der skal støtte dagtilbuddene i at vurdere børnemiljøet¹⁰. Eksempler på værktøjer til vurdering af børnemiljø er "Dagtilbudstermometeret", "Lege- og læringsmiljøvurderingen" og "LP-modellen"¹¹, der anvendes i arbejdet med at regulere praksis i dagtilbuddene.

Et andet formål med at måle og vurdere kvalitet i dagtilbud er at *forske*, fx med det formål at finde ud af, hvordan forskellige elementer af kvalitet påvirker børns læring og udvikling. I forskningskonteksten defineres kvalitet som målbare elementer og interaktioner, som påvirker børns læring og udvikling. Flere danske forskningsprojekter undersøger effekten af forskellige pædagogiske tiltag i forhold til sprogstimulering. Forskningsprojekt SPELL¹² retter sig eksempelvis specifikt mod kvaliteten i daginstitutionernes sprog- og literacymiljø med hovedfokus på pædagogisk praksis omkring understøttelsen af det verbale sprog. I SPELL-projektet anvendes det amerikanske observationsværktøj CLASS¹³ til at vurdere kvaliteten i dagtilbuddets sprogmiljø.

Det tredje formål med at måle kvalitet i dagtilbud er at *forbedre pædagogisk praksis*. Vurderingen af dagtilbuddets kvalitet sker ofte gennem evaluering foretaget af det pædagogiske personale eller observatører fra en offentlig instans og giver pædagoger og ledere mulighed for at identificere områder, hvor deres praksis kan forbedres¹⁴. Forskere fra DPU, Aarhus Universitet, har udviklet vurderingsværktøjet KIDS¹⁵, som aktuelt er det eneste danske observations- og vurderingsværktøj, der er designet udelukkende med det formål at kunne anvendes af pædagoger i arbejdet med at reflektere over og udvikle deres praksis.

SKANDINAVISK FORSKNING I KVALITET I DAGTILBUD

I de senere år er der udviklet en række værktøjer til kvalitetsvurdering i og af dagtilbud. Begrebet *kvalitet* rummer imidlertid mange forskellige aspekter, og der er ikke national eller international konsensus om en entydig definition.

Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning (DCU) udarbejdede i 2013 en systematisk forskningskortlægning, *Kvalitet i barnehager i skandinavisk forskning 2006-2011*¹⁶, for det norske Utdanningsdirektoratet på baggrund af fagfællebedømt skandinavisk forskning i dagtilbuddenes kvalitet. Forskningskortlægningen opererer med fire kvalitetstyper og fire temaer for kvalitetsvurdering i de behandlede studier. Kvalitetstyperne er strukturel kvalitet, proceskvalitet, indholdskvalitet og resultat-kvalitet, og temaerne er organisation/styring/ledelse, uddannelse/fag-

6 Scarr et al., 1994. I Siraj-Blatchford and Wong (1999)

7 Siraj-Blatchford and Wong (1999)

8 Siraj-Blatchford and Wong (1999), p. 9

9 <http://dcum.dk/nyheder/ny-lov-sikrer-fokus-paa-boernemiljoe-i-dagtilbud>

10 <http://dcum.dk/daginstitutioner>

11 LP-modellen er udviklet af professor Thomas Nordahl fra Lærerhøgskolen i Hedmark, Norge. University College Nordjylland står bag etableringen af modellen i Danmark

12 Structured Preschool Effort for Language and Literacy

13 <http://teachstone.com/classroom-assessment-scoring-system/>

14 Elfer & Wedge, 1996. I Siraj-Blatchford and Wong (1999)

15 Ringsmose, C. og Kragh-Müller, G. fra Institut for Uddannelse og Pædagogik, Aarhus Universitet.
[http://www.bupl.dk/iwfile/BALG-9R6JRP/\\$file/BogU_forskning_25_2014_WEB.pdf](http://www.bupl.dk/iwfile/BALG-9R6JRP/$file/BogU_forskning_25_2014_WEB.pdf)

16 Sommersel; Vestergaard & Larsen (2013)

lighed/kompetence, vurdering af kvalitet/kvalitetsarbejde og endelig børnehavens indvirkning på børns udvikling. For en grundig gennemgang af begreberne henvises til kortlægningen, men det skal her opsummeres, at der stort set ikke forskes i indholdskvalitet, der af DCU beskrives som pædagogisk kvalitet, i den afgrænsede periode, mens der til gengæld foreligger en række studier, der undersøger "resultatkvalitet" og "børnehavens indvirkning på børns udvikling". Resultatkvalitet kan dække over fagligt eller socialt udbytte for det enkelte barn på individniveau eller over samfundsmæssige og/eller økonomiske konsekvenser af at have børn i dagtilbud på samfundsniveau. En række studier undersøger såvel flere typer kvalitet som flere temaer. Det skal derudover bemærkes, at forskning tidligere har påvist sammenhænge mellem strukturel kvalitet og resultatkvalitet, mellem strukturel kvalitet og proceskvalitet og mellem proceskvalitet og resultatkvalitet¹⁷.

Tre af de vurderede studier er af Sonja Sheridan (i forskellige samarbejdskonstellationer), en svensk forsker, der især har beskæftiget sig med dagtilbudsmiljøer og børns læring. Alle tre studier beskrives som beskæftigende sig med proceskvalitet og børnehavens indvirkning på børns læring. I alle disse studier viser det sig, at det pædagogiske personales kompetencer er anderledes i dagtilbud af høj kvalitet. Personalet er mere selvkritisk og vægter voksenstyring af aktiviteter i mindre grad end personale i dagtilbud af lav kvalitet.

---

17 Sommersel; Vestergaard & Larsen (2013), p. 9

LITERACYMILJØVURDERING I ET INTERNATIONALT PERSPEKTIV

GLOBALE OG SPECIFIKKE VURDERINGSVÆRKTØJER

Tilgange til vurdering af kvalitet med vurderingsværktøjer kan også opdeles i vurderingsværktøjer, der undersøger kvalitet i dagtilbuddet som *en global konstruktion* og de, der undersøger mere *specifikke elementer* af kvaliteten i detaljer¹⁸.

Hvis formålet med kvalitetsvurdering er at regulere og kontrollere, om dagtilbuddene overholder minimumskrav i forhold til fastsatte standarder på en lang række områder, egner den globale tilgang sig godt. Tilgangen egner sig i mindre grad, hvis formålet med at måle kvaliteten er at forstå sammenhængen mellem bestemte former for praksis og kvalitet. Ligeledes egner den sig i mindre grad som værktøj for praktikere, der ønsker at udvikle og reflektere over deres praksis inden for specifikke pædagogiske områder¹⁹.

I USA har man i mange år interesseret sig for at måle kvaliteten i dagtilbud. På den baggrund er der udviklet et væld af vurderingsværktøjer med forskellige fokusområder. I kompendiet "Quality in Early Childhood Care and Education Settings: A Compendium of Measures"²⁰ samles de eksisterende vurderingsværktøjer fra USA og inddeles i kategorier efter aldersgruppe, vurderingsværktøjets primære fokusområde og formål. De fleste af værktøjerne er oprindeligt udviklet i forbindelse med forskning i såkaldt ECE (Early Childhood Education). Mange af vurderingsværktøjerne retter sig imod aspekter af miljøet i dagtilbud, som understøtter børns udvikling af sociale og sproglige kompetencer med henblik på skoleparathed og videre uddannelse.

Et ofte anvendt vurderingsmateriale er ERS (Environment Rating Scale), som vurderer den globale kvalitet af miljøet i dagtilbud, fx i hvilket omfang børn har adgang til alderssvarende legetøj og materialer, der indbyder til leg og læring, og kvaliteten af pædagogernes interaktioner med børnene. ERS-værktøjerne omfatter ECERS-R (Early Childhood Environment Rating Scale-Revised)²¹, som er tiltænkt brug i dagtilbud og børnehaveklasser, og ITERS-R (Infant/Toddler Environment Rating Scale- Revised)²², som er tiltænkt brug i vuggestuer.

Andre vurderingsværktøjer fokuserer mere specifikt på kvaliteten og omfanget af interaktionerne mellem børn og pædagoger/lærere. Et af de mest anvendte og gennemprøvede værktøjer inden for denne kategori er CLASS (Classroom Assessment Scoring System: Pre-K)²³, som måler kvaliteten og omfanget af kontakt og kommunikation mellem børn og pædagoger med fokus på den emotionelle og verbale støtte og organisering af aktiviteter. Andre vurderingsværktøjer inden for denne kategori er CIS (Caregiver Interaction Scale)²⁴ og ORCE (Observational Record of the Caregiving Environment)²⁵. Vurderingsværktøjer, der retter sig specifikt mod vurdering af kvaliteten i dagtilbuddets literacymiljø, omfatter værktøjerne:

---

18 Peisner & Yazejian (2010)

19 Mathers, S.; Singler, R. & Karemaker, A. (2012)

20 Halle, T.; Vick Whittaker, J. E. & Anderson, R. (2010)

21 ECERS-R; Harms; Clifford & Cryer (2005)

22 ITERS-R; Harms; Cryer & Clifford (2003)

23 CLASS-Pre-K; Pianta; La Paro & Hamre (2008)

24 CIS; Arnett (1989)

25 ORCE; NICHD Early Child Care Research Network (1996, 2001)

- **CASEBA** (Classroom Assessment of Supports for Emergent Bilingual Acquisition)²⁶. CASEBA er designet med henblik på at vurdere, i hvilken grad pædagogerne og omgivelserne i et givent dagtilbud understøtter barnets sociale, kognitive og sproglige udvikling med særligt fokus på barnets tilegnelse af literacykompetencer. Værktøjet har særligt fokus på flersprogede børn og vurderer, hvordan miljøet understøtter og anerkender diversitet i børnegruppen.
- **CLEO** (Classroom Language and Literacy Environment Observation)²⁷. CLEO er udviklet til brug i dagtilbud og grundskolen og retter fokus mod flere elementer i sprog og literacymiljøet, herunder mængden og kvaliteten af pædagogens verbale input, sprog og literacyaktiviteter og børnenes adgang til literacymaterialer.
- **ELLCO Pre-K** (Early Language and Literacy Classroom Observation)²⁸ undersøger, om dagtilbud tilbyder optimal støtte for børns udvikling af sprog og literacykompetencer. ELLCO Pre-K består af fire uafhængige vurderingsværktøjer: "The Literacy Environment Checklist", "The Classroom Observation", "Teacher Interview" og "The Literacy Activities Rating Scale".
- **E-LOT** (Early Literacy Observation Tool)²⁹ er et observationsværktøj, som er designet til at vurdere forskningsbaseret pædagogisk og didaktisk praksis, børnenes aktiviteter og kvaliteten i omgivelserne i dagtilbud og på de første klassetrin. Værktøjet fokuserer på pædagogen eller lærerens didaktiske og pædagogiske tilgang til tidlig literacy.
- **OMLIT** (Observation Measures of Language and Literacy Instruction)³⁰. OMLIT består af flere forskellige vurderingsværktøjer, der kan anvendes alene eller hver for sig. OMLIT er udviklet i forbindelse med forskning om, hvilke fysiske og didaktiske tilgange der bedst understøtter børns tilegnelse af literacy i dagtilbudskonteksten.
- **SELA** (Supports for Early Literacy Assessment)³¹. SELA fokuserer på børnenes muligheder for tilegnelse af literacy i dagtilbuddets eller børnehaveklassens miljø. SELA består af 20 punkter, der fokuserer på: Det fysiske literacymiljø, sproglig udvikling, bøger og teksters funktioner, fonologisk opmærksomhed, bogstaver og ord, involvering af forældre og opmærksomhed på flersprogede børn.

STATUS I DANMARK JUNI 2015

I Danmark er der i de senere år udviklet flere vurderingsværktøjer, der har til formål at vurdere den globale kvalitet i dagtilbuddenes miljøer.

I Odense Kommune vurderes lege- læringsmiljøet i dagtilbud via "Lege- og Læringsmiljøvurderingen"³². Metoden skal afdække kvaliteten af den pædagogiske praksis via selvvurderinger, observationer og interviews med de ældste børnehavebørn. DCUM har udviklet "Daginstitutionstermometeret", som skal give indblik i, hvordan børnene oplever deres fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø. Dagtilbudstermometeret indeholder refleksionsskemaer til de voksne og et talende spørgeskema til de 4-6-årige børn. UCN, University College Nordjylland, har undersøgt kvaliteten i en lang række dagtilbud ved at bruge LP-modellen³³ som værktøj, og i lighed med Daginstitutionstermometeret og Lege- og Læringsmiljøvurderingen, omfatter denne metode brug af spørgeskemaer til de ældste børnehavebørn. Endelig har forskere fra DPU, AU udviklet vurderingsværktøjet KIDS³⁴, som måler den globale kvalitet i dagtilbuddets miljø med teoretisk udgangspunkt i bl.a. udviklingsteori. Herudover er det amerikanske ECERS-R oversat og bearbejdet til dansk (som ECERS-3).

I Danmark er der endnu ikke udviklet vurderingsværktøjer, der specifikt har til formål at undersøge literacymiljøet i dagtilbud. Enkelte kommuner er begyndt arbejdet med at oversætte det engelske vurderingsværktøj BCRP³⁵, der

26 Freedson; Figueras-Daniel & Frede (2009), p.1

27 Holland Coviello, R. (2005)

28 Smith, M.W.; Brady, J. P. & Anastasopoulos, L. (2008)

29 Grehan, A.W. & Smith, L. J. (2004)

30 Goodson, B. D.; Layzer, C. J.; Smith, W. C. & Rimdzius, T. (2006)

31 Smith, S.; Davidson, S.; Weisenfeld, G. & Katsaros, S. (2001).

32 Kramme, A. L., Carl, B. & Egelund, N. 2013. *Læringsmiljøvurdering: en metode til systematisk vurdering af den pædagogiske kvalitet i dagtilbud*.

33 Nordahl, T., Kostøl, A., Sunnevåg, A. K., Knudsmoen, H., Johnsen, T., Qvortrup, L.

34 KIDS: Kvalitet i daginstitutioner. Charlotte Ringsmose & Grethe Kragh-Müller fra Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet. Dansk Psykologisk Forlag

35 Better Communication Research Programme (2012)

er baseret på et forskningsprogram om intervention og støtte til børn med tale-, sprog- og kommunikationsbehov (SLCN)³⁶.

BCRP vurderer kvaliteten i dagtilbuddets kommunikative miljø ud fra: *Sammenhængen mellem det fysiske miljø og læringsmiljøet* (fx belysning, tilgængelige materialer, tilgængelige tekster, kvalitet af legetøj, indbydende uden-dørsarealer, tilgængelige musikinstrumenter og områder til rolleleg), *de strukturelle muligheder i læringsmiljøet, der understøtter børns udvikling/sproglige udvikling* (fx gruppearbejde, der er faciliteret af en voksen, dialogisk læsning, børn og voksne i strukturerede samtaler, opdagende skrivning), og *hvordan kommunikationen/interaktionen mellem børn og pædagoger påvirker læring, udvikling og sproglig udvikling* (fx brug af symboler og tegn for at understøtte kommunikationen, turtagning i dialog, barnets kommunikative bud ignoreres ikke)³⁷.

Feltet tidlig literacy nyder stor bevågenhed i disse år, både internationalt og nationalt, og det må derfor forventes, at der i løbet af kort tid vil være adgang til yderligere værktøjer og ikke mindst erfaringer med brugen af dem.

---

36 Law, J.; Lee, W.; Roulstone, S.; Wren, Y.; Zeng, B. & Lindsay, G.

37 Eksemplerne er taget fra et dansk udkast til observationsværktøjet BCRP (Better Communication Research Programme, 2012)

OPSAMLING

Som i alle andre sammenhænge vil en vurdering eller evaluering kun give et billede af det, blikket rettes mod. Eftersom der, som det er beskrevet ovenstående, findes så forskellige praksisser vedrørende vurdering af kvalitet i dagtilbud, må forvaltninger, forskere og praktikere være opmærksomme på formålet med den vurdering, de foretager, så redskaber vælges eller udvikles hensigtsmæssigt med det givne formål for øje.

Opsummerende kan det siges, at der på dansk grund er stærkest tradition for individfokuserede resultatvurderinger, der vurderer børns sproglige kompetencer ved givne aldre (den veletablerede sprogscreening), men at der i de seneste år er oversat, tilpasset og udviklet et større antal globale institutionsvurderingsredskaber, der forsøger at indfange mange aspekter af kvalitet i dagtilbud, herunder dagtilbuddenes evne til at skabe sprogstimulerende, eller literacystimulerende miljøer.

REFERENCER

- Arnett, J. (1989). Caregivers in day-care centers: Does training matter? *Journal of Applied Developmental Psychology*, 10
- Barne- og Familiedepartementet (2005): *Klar, ferdig, gå! Tyngre satsing på de små*. Rapport fra Arbeidsgruppe om kvalitet i barnehagen. Oslo.
- Brok, L. S.; Bjerregaard, M.B. & Korsgaard, K. (2015): *Skrivedidaktik – en vej til læring*. Klim
- Christoffersen, M. N.; Højen-Sørensen, A. & Laugesen, L. (2014): *Daginstitutionens betydning for børns udvikling*. En forskningsoversigt. SFI
- Elfer, P. & Wedge, D. (1996): 'Defining, measuring and supporting quality', In Pugh, G. (ed.) *Contemporary Issues in the Early Years*. London: National Children's Bureau. In: Siraj-Blatchford, I. & Wong, Y. (1999). *Defining and Evaluating 'Quality' Early Childhood Education in an International Context: Dilemmas and Possibilities*. London: Routledge.
- EPPE (2003): *The Effective Provision of Pre-School Education (EPPE) Project: A Longitudinal Study funded by the DfES*. Edinburgh: The EPPE Symposium at The British Educational Research Association (BERA) International Conference.
- Freedson, M.; Figueras-Daniel, A. & Frede, E. (2009): *Classroom Assessment of Supports for Emergent Bilingual Acquisition*. New Brunswick, NJ: National Institute for Early Education Research.
- Goodson, B. D.; Layzer, C. J.; Smith, W. C. & Rimdzius, T. (2006): *Observation Measures of Language and Literacy Instruction in Early Childhood (OMLIT)*. Cambridge, MA: Abt Associates, Inc.
- Grehan, A.W. & Smith, L. J. (2004): *The Early Literacy Observation Tool*. Memphis, TN: The University of Memphis, Center for Research in Educational Policy.
- Gulbrandsen, L. & Eliassen, E. (2013): *Kvalitet i barnehager. Rapport fra en undersøkelse av strukturell kvalitet høsten 2012*. Oslo: NOVA – Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Halle, T.; Vick Whittaker, J. E. & Anderson, R. (2010): *Quality in Early Childhood Care and Education Settings: A Compendium of Measures, Second Edition*. Washington, DC: Child Trends. Prepared by Child Trends for the Office of Planning, Research and Evaluation, Administration for Children and Families, U.S. Department of Health and Human Services.
- Harms, T.; Cryer, D.; Clifford, R. M. (2003): *Infant/Toddler Environment Rating Scale – Revised Edition*. New York, NY: Teachers College Press.
- Harms, T.; Clifford, R. M. & Cryer, D. (2005): *Early Childhood Environment Rating Scale – Revised Edition*. New York, NY: Teachers College Press. (Updated with additional notes and a new expanded scoresheet).
- Harms, T.; Clifford, R.; Cryer, D.; Bylander, H.I.; Krogh, T.K. (2015): *ECERS-3 – Early Childhood Environment Rating Scale (officiel dansk oversættelse)*, Hogrefe
- Holland Coviello, R. (2005): *Language and literacy environment quality in early childhood classrooms: Exploration of measurement strategies and relations with children's development*. State College, PA: Pennsylvania State University.
- Ishmine, K.; Tayler, C. & Bennett, J. (2010): *Quality and Early Childhood Education and Care: A Policy Initiative for the 21st Century*. *International Journal of Child Care and Education Policy*, 4(2), pp. 67-80

Leach, P.; Barnes, J.; Malmberg, L.; Sylva, K. & Stein, A. (2008): *The quality of different types of childcare at 10 and 18 months: a comparison between types and factors related to quality*. Early Child Development and Care, 17, pp.177-209

Mathers, S.; Singler, R. & Karemaker, A. (2012): *Improving Quality in the Early Years. A Comparison of Perspectives and Measures*. Education Ltd. Raising Quality in the Early Years

Mooney, A. (2007): *The Effectiveness of Quality Improvement Programmes for Early Childhood Education and Childcare*. London: University of London, Thomas Coram Research Unit. Lokaliseret på http://www.ncb.org.uk/media/237835/thomascoram_literature_review.pdf

Munton, A.G.; Mooney, A. & Rowland, L. (1995): *Deconstructing quality: A conceptual framework for the new paradigm in day care provision for the under eights*. Early Child Development & Care, 114, pp. 11-23

National Early Literacy Panel (2008): *Developing Early Literacy: Report of the National Early Literacy Panel, A Scientific Synthesis of Early Literacy Development and Implications for Intervention*. National Institute for Literacy.

National Institute of Child Health and Human Development Early Child Care Research Network (2005): *Child care and child development: results from the NICHD study of early child care and youth development*. New York, The Guilford Press. I: Leach, P.; Barnes, J.; Malmberg, L.; Sylva, K. & Stein, A. (2008): *The quality of different types of childcare at 10 and 18 months: a comparison between types and factors related to quality*. Early Child Development and Care, 17, pp. 177-209

National Reading Panel (2000): *Teaching Children to Read. An Evidence-Based Assessment of the Scientific Research Literature on Reading and Its Implications for Reading Instruction*.

NICHD Early Child Care Research Network (1996): Characteristics of infant child care: Factors contributing to positive caregiving. *Early Childhood Research Quarterly*, 11, pp. 269-306

NICHD Early Child Care Research Network. (2001): Nonmaternal care and family factors in early development: An overview of the NICHD Study of Early Child Care. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 22, pp. 457-492

NICHD Early Child Care Research Network (2002): Child-Care Structure Process Outcome: Direct and Indirect Effects of Child-Care Quality on Young Children's Development. *Psychological Science*, 13(3), pp. 199-206

OECD. (2006): *Starting Strong II: Early Childhood education and care*. Paris: Author.

Peisner-Feinberg, E. S. & Yazejian, N. (2010): *Research on Program Quality. The Evidence Base*. In P. W. Wesley & V. Buysse (Eds), "The Quest for Quality. Promising Innovations for Early Childhood Programs". Baltimore: Brookes Publishing.

Pianta, R. C.; La Paro, K. M. & Hamre, B. K. (2008): *Classroom Assessment Scoring System Manual K-3*. Baltimore, MD: Brookes Publishing.

Sheridan, S. (2007): Dimensions of Pedagogical Quality in Preschool, *International Journal of Early Years Education*, 15 (2)

Sheridan, S.; Samuelsson, I.P.; Johansson, E. (2009): Barns tidiga lärande: En tvärsnittsstudie om förskolan som miljö för barns lärande, Göteborgs Universitet

Sheridan S.; Samuelsson, I.P.; Johansson, E.; Doverborg, E. & Claesdotter, A. (2010): *Förskolan: Arena för barns lärande*, Stockholm, Liber

Siraj-Blatchford, I. & Wong, Y. (1999): Defining and Evaluating 'Quality' Early Childhood Education in an International Context: Dilemmas and Possibilities. London: Routledge

Smith, M.W.; Brady, J. P. & Anastasopoulos, L. (2008): *User's Guide to the Early Language & Literacy Classroom Observation Pre-K Tool*. Baltimore, MD: Paul H. Brookes Publishing.

Smith, S.; Davidson, S.; Weisenfeld, G. & Katsaros, S. (2001): *Supports for Early Literacy Assessment (SELA)*. New York, NY: New York University.

Sommersel, H.B.; Vestergaard, S. & Larsen, M. S., *Kvalitet i barnehager / skandinavisk forskning 2006-2011. En systematisk forskningskartlegging*. 2013 by Danish Clearinghouse for Educational Research

Sylva, K.; Siraj-Blatchford, I.; Taggart, B.; Sammons, P.; Melhuish, E.; Elliot, K. & Totsika, V. (2006): *Capturing quality in early childhood through environmental rating scales*. *Early Childhood Research Quarterly*, 21(1), pp. 76-92

Vandell, D. & Wolfe, B. (2000): *Child care quality: does it matter and does it need to be improved?* Report prepared for the US Department of Health and Human Services, Washington, DC. In: Leach, P., Barnes, J., Malmberg, L., Sylva, K. and Stein, A. (2008). *The quality of different types of childcare at 10 and 18 months: a comparison between types and factors related to quality*. *Early Child Development and Care*, 17, pp.177-209

http://www.lp-modellen.dk/LP-modellen/Om_LP-modellen.aspx

<http://dcum.dk/nyheder/ny-lov-sikrer-fokus-paa-boernemiljoe-i-dagtilbud>

<http://dcum.dk/daginstitutioner>

<http://www.inclassobservation.com/index.php>

http://www.kl.dk/ImageVaultFiles/id_50852/cf_202/Informationsfolder_om_Kompetencehjulet.PDF